

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

Dit is Vandaag, de dagelijkse podcast van de standaard. Ik ben Alexander Lippenveld. Voor dezelfde etenzware betaalden we vorige maand nog 16 procent meer dan een jaar ervoor. Terwijl de energiprijzen al een tijdje aan het dalen zijn, wordt boodschappen doen nog steeds niet goedkoper. Zijn daar goeie redenen voor? Of is dit in geval van een nieuw woord dat steeds vaker opduikt? Graaiflasie.

Kolega Bartobelaren gaat er over in gesprek met Ruben Moyman van onze economieredactie. Ruben Moyman, als ik de inleiding hoor, dan schrik ik er eigenlijk zelf nog van. We waren in april 16 procent meer kwijt aan boodschappen doen dan een jaar ervoor. Ja, dat klopt. Een hoog cijfer, maar de maand daarvoor was het cijfer nog hoger. Dus je zou ook kunnen zeggen van het hoogtepunt ligt misschien al achter ons. Er is goede hoop dat het gaat zakken denk je. Er is goede hoop dat het tempo waarin de prijzen omhoog gaan gaat zakken dus. Hoe komt dat nu?

Want inderdaad, we weten al een tijdje dat de energieprijzen al lang aan het zakken zijn. Maar de etenzware, de voedingsware volgen dat niet. Ja, dat komt doordat de voedingsprijzen met enige vertraging de andere prijzen volgen. Dus energie, lonen, grondstoffen op de wereldmarkten. Die prijzen schommelen op en neer. Maar tegen de tijd dat die schommelingen supermarkt hebben bereikt, gaat er natuurlijk enige tijd voorbij. Dus dat vertragingseffect is een belangrijke reden waarom de voedingsprijzen nu nog altijd aan het stijgen zijn. Want nu hebben de prijzen van grondstoffen die zijn toch aan het zakken dacht ik. Ja, dat klopt. Dat wordt nauwkeurig bijgehouden door de FAO, de Food and Agricultural Organization van de Verenigde Naties. Die publiceert al kortaal denk ik of elke maand een voedingsindex. En je ziet dat de meeste grondstoffen gedaald zijn in prijs sinds de zomer van vorig jaar. Dus graan staat nu 22% lager, plantaardige oliën zelfs 45%, zuivel 17%. Dus al die stoffen zijn nu goedkoper om aan te kopen dan dat een jaar geleden het geval was. De enige uitzondering is suiker. Suiker is een grondstof die nog altijd sterk in prijs stijgt. En die toch vaak gebruikt wordt niet alleen voor chocolade. Ik denk zelfs dat in diepvies pizza's suiker zit. Ja, overall zit tegenwoordig suiker in. Ja, de mens wordt steeds meer een zoete kou. Je ziet ook dat economen vaststellen dat die dalende voedingsgrondstoffen eigenlijk niet worden doorgerekend door de grote voedingsfabrikanten. Alliance Treed heeft daar onlangs een rapport over gemaakt. En ze zeggen dat een deel van die winststijgingen niks te maken heeft met de inputkosten van de grondstoffen. Dus dat bevestigt dat grote bedrijven hun winst eigenlijk sterker verhogen

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

dan strikt noodzakelijk zijn om hun marge te behouden.

Jij schreef ook onlangs in de krant dat er op dit ogenblik eigenlijk veel onderhandelingen bezig zijn tussen de supermarge te ene zet en de producenten andere zet.

En dat dat ook een invloed kan hebben op de prijzen.

Ja, dat klopt.

Die onderhandelingen vinden van tijd tot tijd plaats.

En die gelden dan voor een bepaalde periode.

Dus bijvoorbeeld een voedingsbedrijf zal met een leveransier afspreken voor het komende jaar.

Dan taal ik jou zo veel voor suiker of graan of wat dan ook.

En bij de supermarkt is dat hetzelfde.

Die spreken met de groter liefboedingsbedrijven zoals Unilever af van de prijs van dit en dit product zal de komende tijd zoveel zijn.

En ja, dat zijn afspraken die voorlang aan de tijd gelden.

Ja, en die lopen bijvoorbeeld bij Corout moeilijk.

Schreef jij ook, want een aantal producten zoals de chocolade van Cotador, de koekjes van Lu zijn zelfs even niet beschikbaar.

Wel, Corout is een interessant voorbeeld omdat hij nu aan de grote klok hebben gehangen.

Normaal vinden die gesprekken vrij discreet plaats, maar nu vonden zij het tijd om naar buiten te treden omdat zij zeggen, ja, Mondele,

grote chocoladefabrikant van onder andere Cotador, breekt zijn afspraken eigenlijk, want ze hadden beloofd om de prijzen niet te verhogen.

En ze willen dat nu toch doen, terwijl dat niet kan, volgens de contract.

En omdat Corout die prijsverhogening niet wil aanvaarden, worden vooropig geen producten van Mondele aangeleverd en zou kunnen dat die producten niet te vinden zijn in de supermarkt.

En zo geeft Corout toch een beetje aan dat die producenten zoals Mondele toch zin hebben om winst te maken.

Inderdaad, want ja, na aanleiding van dat bericht zijn we eens in de cijfers gaan duiken en je ziet dan inderdaad

dat Mondele zijn marge het afgelopen kwartaal heeft te kunnen verhogen, dus een marge is wat het bedrijf er eigenlijk aan overhoudt.

Als je de prijzen van de grondstoffen en de arbeid

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

in relatie brengt met wat ze ontvangen voor de producten die ze verkopen, dan wat ze daar aan overhouden. Dat percentage is gestegen, terwijl dat bij Corout en andere supermarkten gedaald is. Dus bijvoorbeeld al de lezers klagen er ook over dat hun marge onder druk staat. Dat betekent gedaald terwijl dat bij de voedingsproducenten dus de andere kant op gaat. Dus die verdeling van hoe worden de hogere prijzen in de hele voedingsketen verwerkt, die zie je verschuiven in het voordeel van die kant op. Omdat wij allemaal toch nog dat cookie willen van lui. Je hebt de mondalee ook gecontacteerd, zij waren niet zo duidelijk in hun antwoord? Nee, eigenlijk hadden ze niet echt een heel goed antwoord. Ze zeggen ja, sommige prijzen stijgen nog. Er zijn ook problemen in de aanvoerketen, maar wat het allemaal concreet is, dat wordt niet echt heel duidelijk. Ze hebben niet gewoon gezegd, ja Rupen, we willen eigenlijk gewoon meer wins maken. Nee, nee. Natuurlijk wel het antwoord is, want als een bedrijf kans ziet om zijn marge te verhogen, zullen ze dat niet laten. En dan is natuurlijk de vraag, maken die bedrijven daar nu misbruik van? Wel misbruik, ja, die vraag heb ik ook aan Kolruit gesteld. En Kolruit zei eigenlijk van ja, misbruik is een groot woord, maar ze proberen wel de grenzen af te tasten. Het punt is natuurlijk ook, er is heel veel vraag naar producten. In de naaslep van de coronacrisis is de vraag gestegen. Onze loon is al allemaal omhoog gegaan, dus ja, er wordt veel uitgegeven door de huishouders. En als bedrijven zien dat er veel vragen naar hun product, dan kunnen ze de prijzen omhoog trekken. Dat is op zichzelf een normaal economisch verschijnsel waar niks mis mee is. En dat zie je nu inderdaad gebeuren. Ik hoor de Paul de Grau op de VST ook zeggen, iedereen praat altijd over inflatie,

## **[Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?**

de bevolking weet dat alles duurder wordt.  
Dus dit is een moment waarop bedrijven kunnen zeggen,  
de mensen weten toch dat de dingen duurder worden,  
laten ze dan ook maar een beetje echt duurder maken.  
Een bedrijf dat de kans heeft  
om de winst te vergroot, is al dat toen,  
in een marktsysteem, in het kapitalisme.  
Ja, dat zit ingebakken in het kapitalistisch systeem.  
Dat is als je de kans krijgt  
om zoveel mogelijk winsten te maken en die winsten te verhouden,  
ga je dat doen.  
Natuurlijk, dat stoot tegen de borsten.  
Ja, dat klopt.  
Je kan je afvragen, is het rechtvaardig dat bedrijven  
hun prijzen sterker omhoog trekken  
dan de grondstoffen in prijs stijgen.  
Bedrijven zijn er om winsten te maken.  
Dus als zij zeggen, ja, er is heel veel vraag naar korte doorschokoladen  
en ja, als wij daar wat bovenop doen,  
dan blijft die vraag eigenlijk best intact.  
Ja, dan is het raar als dat bedrijf dat niet zou doen,  
en het is niet dat ze nu heel veel medeleider hebben  
met de consument.  
Nee, ze zeggen, we maken een product en daar geldt een prijs voor.  
En als die prijs omhoog kan, ja, waarom niet?  
Dat is zoals een bedrijf redoneerd.  
En ja, dat is wat er nu aan de hand is.  
We les toch nog even naar de economenpauligouden  
die eigenlijk hetzelfde zijn in het programma  
de markt van de VLT.  
Wanneer die kostte stijgen,  
energie kostte stijgen,  
op hetzelfde moment,  
die kostte stijgen als het waar een fluit signaal wordt  
voor veel van die onderneming,  
en die zeggen, ja, maar nu is het moment  
om die winstmuisjes nog extra naar omhoog te doen.  
Want als je daar niet op gecoördineerde wijzen doet  
en alleen zou doen,  
als een bedrijf alleen zijn winstmuisjes verhoogd,  
ja, dan wordt die snel afgestraft  
door het feit dat anderen dat misschien niet zullen doen.  
Paul de Grauwe noemt het

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

de logica van de vrije markt en het kapitalisme, maar toch duik nu steeds vaker dat woord graaiflatie op.

Ja, dat is natuurlijk een goed in het gehoorliggend woord.

Het is eigenlijk een vertaling van de Amerikaanse term greed-flation,

wat eigenlijk hetzelfde betekend zijn.

Greed is hapsucht.

Dat wordt dook vorig jaar al op in Amerika, en inderdaad, dat gaat over het idee dat bedrijven meer gebruik maken van de situatie en de prijzen van hun producten sterker omhoog trekken dan eigenlijk nodig is te nadelen van de consument.

Dat is het concept graaiflatie in een notendop.

We gaan nu zelfs boeken geschreven voor de overgegraaiflatie.

Ja, toevallig las ik dat Peter Mertens een boek over graaiflatie voorbereidt.

Nu graaigen is natuurlijk bij de PVDA altijd een bijzonder interessant onderwerp.

En ja, het klinkt ook wel goed, graaiflatie.

Vaatklinkt slecht.

Ja, inderdaad.

Het is slecht voor de bedrijven dan.

Ik was van het weekend op restaurant met iemand en toen hadden we het ook over graaiflatie en ik zei van ja, horeca is ook een sector die door de economen wordt aangeduid als een sector waar de winsten meer zijn gestegen dan de kosten.

En die persoon zei tegen mij van ja, oké, maar die horecaondernemers hebben het wel verdiend naar alles wat ze hebben doorstaan tijdens de coronacrisis.

Al die ellende mogen ze nu wel een centje meer verdienen.

Dus ja, zo kan je er natuurlijk ook naar kijken.

Als er veel mensen op restaurant willen en ja, de tafeltjes zijn allemaal volgeboekt, ja, waarom zouden ze dan niet wat meer vragen?

Doorlok in halwinst genoemd.

Ja, in halwinst, dat slaat op het gegeven dat mensen na de coronacrisis meer zijn

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

gaan consumeren.

Dat zie je ook wel een beetje om je heen.

Mensen gaan weer volop op vakantie met het vliegtuig naar allerlei verre oorden.

We zijn ook weer heel erg naar restaurants aan het gaan.

Cafes, festivals, noem maar op.

Dus dat effect van ja, de coronacrisis is voorbij.

We gaan nu weer veel geld uitgeven aan diensten in plaats van aan producten.

Dat speelt nog altijd een belangrijke rol, ja.

Maar ik gun het natuurlijk de restaurateur waar ik ga gaan eten.

Maar Monde Lé en die andere grote conglomeraten die dan al dat geld door sluizen naar hun aandeelhouders, daar heb ik het toch moeilijker mee dat zij nu weer meer geld binnenhalen.

Ja, dat is een interessante vaststelling.

Want het zijn inderdaad vaak de multinationals die er wel in slagen om die winstmarges op te trekken.

Zoals we net ook al vaststelden, de grote voedingsfabrikanten slagen er wel in.

De supermarktketen is niet, hoewel dat ook hele grote conglomeraten zijn natuurlijk.

En aan Monde Lé is ook een mega bedrijf.

Maar daar zie je inderdaad dat er een spanning ontstaat in die aanleveringsketen van voedingsmiddelen over wie kan die kosten het beste doorrekenen.

En ja, wie is het slachtoffer en wie is de winnaar eigenlijk?

Daar komt dat op neer.

Want we hebben het nu gehad over de voedingsfabrikanten, maar hoger op in die keten heb je ook nog hele machtige bedrijven.

De handelaars in grondstoffen, de handelaars in kakao, in graanen, in plantaardige oliën enzo.

Dat zijn de car girls van deze wereld.

Daar wordt ook heel veel geld verdiend.

Alleen, ja, dat is wat minder zichtbaar omdat die bedrijven niet beursgenoteerd zijn en dus ook geen resultaten bekend maken.

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

Maar hoe komt het dan bijvoorbeeld dat zo'n Monde Lé wel die grote winstmarches kan pakken en daar leidt ze niet.

Is het dan omdat daar leidt ze veel meer concurrentie heeft van andere winkels.

En die grote bedrijven, zoveel in hun portafil, hebben dat mensen niet anders kunnen dan?

Ja, wel een zininteressante vraag.

Inderdaad, die supermarkten hebben natuurlijk heel veel concurrentie.

Onderling strijden die om de klant, om het marktaandeel.

En ze moeten de prijzen dus laag houden, want anders loopt de klant weg, terwijl de Monde Lees van deze wereld, maar dat geldt ook voor Unilever, voor Nestle, voor Danone, noem maar op al die fabrikanten van aanmerken.

Ja, die hebben een product dat die supermarkten in de rekken willen hebben.

Dus kunnen ze eigenlijk meer macht om hun prijzen te verhogen.

Want je kan niet zeggen van oké, ik hoor uit, heeft het nu wel gezegd.

Die zeggen van we pikken het niet meer, maar ja, dan zitten ze zonder codoor chocolade.

Dus het is niet zo makkelijk.

Ik moet die dan toch naar de leizen gaan voortaan, want ja.

We nu aanceren het verhaal nu een beetje van die stijgende prijzen.

Tegelijkertijd zijn natuurlijk mensen die dat echt wel voelen en voor wie de supermarkt

op dit omblik gewoon te dure antwoorden is.

En dan kijkt men natuurlijk ook weer naar de politie.

Zoals de politiek moest ingrijpen toen gast en elektriciteit te duur werd, wordt er nu naar de politiek gekregen van kunnen jullie niet zorgen

dat die bedrijven niet zo'n velle winst maken waardoor onze voeding terug wat betaalbaar is?

Ja, inderdaad.

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

Het hele debat is ook een beetje opscherp gesteld doordat de centrale banken ook hebben vastgesteld dat die winsten hier en daar sterk stijgen. Zowel de Federal Reserve in Amerika als de ECB in Europa hebben daar aandacht voor gehad. De ECB heeft ook vastgesteld dat er in een aantal sectoren veel meer winstgroei is dan loongroei. Traditioneel kijken centrale banken vooral naar lonen. Die wakker de inflatie aan. Voila, maar nu zien ze dus dat winsten ook de inflatie aanwakkeren. En inderdaad, ja, politie springen daar nou natuurlijk op. Want winsten zijn een interessanter doelwit dan lonen natuurlijk. En inderdaad zie je er in derwel wat discussies over hoe kunnen we die winsten een beetje beteugelen. Nu, daar zijn niet zo heel veel middelen voor. Een beproefd middel is de overwinsten afromen. Dat hebben we vaak gezegd beproefd omdat dat ook bij de energiebedrijven is. Ja, dat kwam toen ook naar boven. Ja, is toegepast. Dus met wat moeite zijn die overwinsten daar aangepakt. Maar ja, heel simpel is dat niet, die energiebedrijven. Ja, hebben ook allerlei argumenten om te zeggen dat het geen overwinst is, maar een normaal. Ja, dus bij die voedingsbedrijven zouden die hele discussie dan nog eens een keer opnieuw moeten worden gevoerd, wat niet zo evident is. Een ander interessant pad dat her en der bewandeld wordt is om te zeggen van, laten we de prijzen plafoneren. Nu, economen vinden dat een heel slecht idee, want geplafondeerde prijzen, dat zorgt vaak voor schaarsten. Want als je geen geld kan verdienen, als de prijzen te laag zijn en je kan geen winst maken, dan wordt er ook geen aanbod gecreëerd. Maar bijvoorbeeld in Griekland, heeft de regering wel gezegd, laten we dan een bepaald pakket voedingsmiddelen, 50 tal producten, tegen een inflatiebestendige prijs op de markt brengen, laten we de supermarkten verplichten om dat te doen.



## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

Dus de supermarkten in Griekland zijn verplicht om enkele tientallen basislevensmiddelen tegen een lage prijs op de markt te brengen. Nu, dat Griekse idee is overgewaaid naar Frankrijk, waar dat in een wat andere vorm ook is toegepast. Dus daar is het geen verplichting, maar is de overheid gaan samenzitten met de supermarktsector en heeft gezegd wat kunnen we doen. En daar is ook een pakketbasis voedingsmiddelen uitgekomen die met een logo worden aangeduid en zo. En nu zijn er partijen, de PS vooruit en de PvdA die dat ook hier in België willen introduceren. En denk je dat dat een goed idee is? Op zich zal dat geen slecht idee zijn, maar voor de stuk kan je je vaststellen, ja, het gebeurt eigenlijk al. Dus supermarkten zijn al heel erg met elkaar in concurrentie, hebben ook al veel prijzen verlaagd. Ik heb zo de, hoe vroeg gegeten dat er witte producten en de speciale goedkoperen. Discountproducten, af en toe stunten ze ook met kleine leeuwjes, hoe heet het allemaal. Dus er zijn al heel wat producten in prijs verlaagd. Vanwoord dan wel gezegd, ja, maar dat is niet transparent genoeg en andere producten gaan dan misschien in prijs stijgen. Inderdaad, dat is allemaal waar, maar natuurlijk echt een wet of een wetelijke regeling. Ja, ik zie dat er niet zo eens van komen. En misschien tegen dat de politieke discussie zou kunnen afgerond zijn, zijn de voedingsprijzen alweer aan het zakken zou kunnen. Dat zou goed kunnen, of in elk geval dat het ergste van de stijging dan al voorbij is, ja. Maar zorgt dat nu niet allemaal voor nog meer ongeleidheid? Ja, dat is een interessante vraag. Je kan natuurlijk zeggen, ja, die bedrijfswinsten die komen ten goede aan en beperken de groep mensen, namelijk de aandeelhouders van die bedrijven. Ik stel me dan mensen voor met een dikke sigaar die een jacht in Monaco hebben. Ja, er zullen er ongetwijfeld zijn, maar natuurlijk de aandeelhouder is ook de gewone mens die een beleggingsfonds heeft gekocht of zelfs die zijn pensioengeld in een pensioenproduct heeft gestoken.

## [Transcript] DS Vandaag / Het leven blijft maar duurder worden: ligt het aan de graaiflatie?

Dat geld wordt ook beleggd in bedrijven,  
dus het idee van, ja, alleen de miljardairs worden rijker,  
daar moet je toch wel wat nuance bij aanbrengen.  
Het klopt wel dat aandeelhouders daarvan profiteren,  
maar aandeelhouders, ja, dat is een heel breed begrip.  
En voor je het weet ben je er zelf eentje.

Voilà, zo is het.

Ja, een collega aan Nico Tangen schreef  
onlangs dat economen heel, heel vaak de bal mislaan  
als ze naar de toekomst moeten kijken.

Ik ga het jou toch eens vragen,  
gaan de voedingsprijzen zakken?

Wel, zakken, ze zien wat je onder zakken bedoelt,  
ja, ik zie niet direct een voedingsdeflatie ontstaan,  
dus op jaarbaars zullen de prijzen altijd nog wel blijven stijgen.

Het kan wel zijn dat op een korter termijn  
er wat verlagingen kunnen komen,  
maar als prijzen eenmaal gestegen zijn,  
gaan ze niet zo snel echt weer naar beneden.

Dat is een wijze les om deze podcast af te gaan.

Dankjewel, je bent mooi man.

Graag gedaan.

Dit was vandaag de dagelijkse podcast van de standaard.

Bedankt voor het luisteren.

Volg ons op Spotify, Apple Podcast  
of Eenderwelk Ander podcast platform.

In onze gratis FDS podcast  
kan je niet alleen ons werk beluisteren,  
maar ook de beste podcast tips terugvinden.  
Alle credits van de podcast die je net hoorde,  
vind je op [standaard.be](https://standaard.be), Schijnustree Podcast.  
Reageren kan via [podcastatstandaard.be](https://podcastatstandaard.be).